

SA Pärnu Muuseumi kogude korraldus ja kogumispõhimõtted

1. Muuseumi missioon ja ülevaade toimimispõhimõttest

1.1. Missioon

SA Pärnu Muuseum on Pärnu maakonna muuseum, mis kogub, dokumenteerib ja säilitab ajaloolise Pärnumaa inimese ja tema elukeskkonnaga seotud kultuuriväärtuslikke objekte ja suulisi mälestusi ning korraldab nende üldsusele vahendamist teaduslikel, hariduslikel ja elamuslikel eesmärkidel. Muuseumi põhiväärtuseks on hästi süstematiseeritud ja korrastatud kogud, mis on üldjuhul kättesaadavad kõikidele uurijatele. Pärnu Muuseum eristub teistest maakonnamuuseumitest oma arheoloogiakogu tõttu, mis kajastab inimtegevuse arengut Eesti aladel läbi 11 000 aasta.

1.2. Lühiülevaade muuseumi kogude kujunemise ajaloost

Pärnu Muuseumile pani aluse 1896. aastal asutatud baltisakslastest ajaloo huviliste linnakodanike ühendus Pärnu Muinasuurimise Selts (Pernauer Alterthumforschende Gesellschaft). Seltsi eesmärgiks oli kohaliku ajaloo uurimine ja talletamine.

Nii annetuste kui ostude teel kasvanud kollektsioon otsustati Pärnu Muinasuurimise Seltsi I peakoosolekul, 3. novembril 1896. aastal avada ka laiemale publikule. Esialgu vaid piiratud huviliste hulgale avatud muuseum kolis mitu korda. 1909. aastal avati muuseum Elevandi tn. 7 asunud hoones, kuhu see jäi II maailmasõjani. Aastatel 1939-40 likvideeriti Pärnu Muinasuurimise Selts ja muuseumi varad võttis üle selleks loodud sihtasutus. Muuseum riigistati 1940. aasta juunisündmuste käigus. 1944. aasta septembrikuu pommitamises ja tulekahjus põles muuseumihoone maha ja tugevasti sai kannatada kogu kollektsioon. Paljud unikaalsed esemed hävisid, päästa õnnestus vaid osa ning alles jäid ka Pärnu maakonda peidetud esemed. Alates 1944. aastast, pärast nõukogude okupatsiooni algust Eestis, asus Pärnu Muuseum hoonesse Aia tn 4. Kahekordne kivimaja oli algselt ehitatud ärideks, kuid 1948. aastal hakati sinna kujundama ekspositsiooniruumi. 1948. aastal toimus ka muuseumi esimene teaduslik ekspeditsioon. Sihtkohaks oli Kihnu saar ja kunstnikuna oli kaasas graafik Olev Soans. 22. septembril 1971 avati arhitekt Mia Masso ümberehitusprojekti järgi

selleaegsetele muuseumi nõuetele vastavaks kohaldatud majas uus püsiekspositsioon. Hoonele kavandati küll suures mahus juurdeehitusi, sest Pärnu Muuseumi kollektsioon oli paisunud 83 160 eksponaadini, kuid juurdeehitusteks polnud raha. Euroopa Liidu struktuurifondi ja Kultuuriministeeriumi kaasfinantseerimisel rekonstrueeriti 2010-2011. aastal Pärnu jõe ääres asuv 19.sajandist pärit viljaait (Aida tn. 3). Pärnu Muuseumi uus hoone koos uue ning interaktiivse püsinäitusega avati 25. mail 2012. SA Pärnu Muuseum loodi 21. juuli 2015.

1.3. SA Pärnu Muuseumi kogud seisuga 2018

SA Pärnu Muuseum on Kultuuriministeeriumi haldusalas olev muuseum, mis halduslepingu alusel kasutab riigi muuseumikogu.

SA Pärnu Muuseumi kogud jagunevad kaheks: muuseumikoguks ja abikoguks. Muuseumikogusse kuuluvad dokumenteeritud ja vastuvõtunumbritega esemed, millel on teaduslik, ajalooline, esteetiline või kunstiline väärtus. Muuseumikogu materjale hoitakse nõuetele vastavates tingimustes. Pärnu Muuseumikogus on seisuga 31.12.2018 186 262 eset. Enamik esemeid asub hoidlas ja püsiekspositsioonis. Eraldiseisva filiaalina on Koidula Muuseum, kus esemed asuvad püsiekspositsioonis.

Abikogu materjalid moodustavad hoidlaruumis eraldi esemekogu. Need esemed, trükised ja fotod omavad tähtsust eksponeerimisel, muuseumipedagoogikas või teadustööl.

SA Pärnu Muuseumikogu koosneb: ajalookogu, arheoloogiakogu, arhiivkogu, arhiivraamatukogu, botaanikakogu, etnograafiakogu, fotokogu, geoloogiakogu, kaardikogu, kunstikogu, numismaatikakogu, zooloogiakogu.

1.4. Muuseumi struktuur

Kogude osakond

Arheoloogialabor

Näituste ja turunduse osakond

Müügi- ja toitlustuse osakond

1.5. Muuseumide koostöövõrgustik

- 1) SA Pärnu Muuseum tunnustab ja toetab kodu-uurijate tegevust ning väikemuuseumite seltsi ettevõtmisi. Koostöö eesmärk on jagada kompetentsi ja teha koostööd.
- 2) SA Pärnu Muuseum annab välja oma museaale teistele muuseumitele ja teadusasutustele tingimusel, et neid kasutatakse teadusliku, uurimistöö või eksponeerimise otstarbel, eeldusel, et tagatud oleks museaalide nõuetekohane säilimine.

1.6. SA Pärnu Muuseumi tegevust reguleerivad õigusaktid

Teadus- kogumis- ja säilitustöö aluseks on selgelt sõnastatud printsiibid, mis lähtuvad muuseumiseadusest (vastu võetud 19.06.2013.) ja ICOM-i eetikakoodeksist.

2. Kogumispõhimõtted

SA Pärnu Muuseum lähtub esemete ja suuliste mälestuste kogumisel põhimõttest koguda materjale, mis puudutavad Pärnut ja Pärnu maakonda, pöörates eriti tähelepanu Pärnule kui suvitus- ja merelinnale, kohalikule tööstusele ja omavalitsustele. Kogumisel arvestatakse olemasolevaid kolleksioone ning lähtutakse muuseumi missioonist ja eesmärkidest.

2.1. Muuseumikogusse vastuvõtmise kriteeriumid

1) Esemel on ajalooline, esteetiline, teaduslik, uurimuslik võisotsiaalne väärtus. Ese peab olema seotud Pärnumaal või Pärnus mingi konkreetse paigaga (kirik, kool, vallakeskus, talu, firma). Ese peab kajastama mõnda sündmust, ajaloolist protsessi või erilist tehnoloogiat. Pärnumaal elanud inimesega seotud esemed, fotod, isikudokumendid, kunstilooming peavad jutustama lugu, mis annab ajaloolise järjepidevuse ning ülevaate siin tegutsenud inimestest.

2) Teaduslik või uurimuslik väärtus

Ese peab edasi kandma informatsiooni, sellel peab olema legend, seda saab kasutada uurimistöös, materjal ei tohi olla dubleeriv.

3) Esemel esteetilisus, tõenäoline säilivus ja kasutatavus

Teatud esemete erilisel kaunis välimus või ka teatud töö vastupidine näide. Esemel peavad olema säilitatavad ning omama oma esialgset kuju, neid peab olema võimalik kasutada uurimisel, näitustel.

4) Rariteetsus

Rariteetsete esemete puhul on lubatud muuseumikogusse vastuvõtmine, isegi kui pole seost kogus juba olevate esemetega või puudub legend (näiteks väga vanad fotod).

5) Terviklikkus

Esemed, mis pole ajaloolisest, esteetilisest või uurimuslikust seisukohast väga väärtuslikud, kuid omavad kollektsiooni printsiibist lähtudes tähtsat osa, tuleb vastu võtta põhikogusse (näiteks Pärnu tööstustoodang: Marat, Kommunaar, Visu).

2.2. Abikogusse vastuvõtmise kriteeriumid

Eseme kultuurilooline väärtus, ese leiab kasutust uurimuslikust seisukohast, kasutatavus näituste korraldamisel ning muuseumi pedagoogilistes tundides (näiteks esemed, mis muuseumikogus olemas, kuid leiavad sageli kasutamist: esemed, mis omavad ajaloolist väärtust, kuid puudub täielikult teave nende kohta).

2.3. SA Pärnu Muuseum ei kogu

Ei võta muuseumikogusse üldjuhul vastu esemeid, mille kohta on kindlalt teada, et nende kogumise ja säilitamisega tegeleb professionaalselt ja süstemaatiliselt mõni teine muuseum.

- 1) Pärnu Muuseum keeldub annetustest või kingitustest, kui selle üleandja esitab tingimusi, mis on vastuolus muuseumi kogumispõhimõtete ja muuseumi küllastajate pikaajaliste huvidega.
- 2) Pärnu Muuseum ei konkureeri teiste muuseumitega museaalide pärast vaid leiab, et üldjuhul peaksid esemed olema vastu võetud muuseumis, mille kogumispõhimõtetele ja profiilile need kõige enam vastavad.
- 3) Pärnu Muuseum ei kogu üldjuhul esemeid, mille suurus ei võimalda neid hoidlaruumides säilitada.
- 4) Väga halvas seisukorras ja lühikese säilivusajaga esemeid.

2.4. Kogude täiendamise komisjon

SA Pärnu Muuseumis on moodustatud kogude täiendamise komisjon

Komisjoni esimees

Koguhoidja

Restauraator-konservaator

2.5. Kogumise eesmärk

SA Pärnu Muuseum kogub esemeid, kunstiteoseid, fotosid, mälestusi ja muid materjale, et vahendada ja luua teadmisi, mis aitavad paremini mõista Pärnu maakonna ajaloo omapära, aitavad seda väärtustada, säilitada ning tutvustada.

2.6. Lähipiirkonnas tegutsevate muuseumide kogude lühianalüüs

Pärnumaa lähinaabriteks on Viljandi-, Rapla- ja Läänemaa. Haapsalu ja Läänemaa muuseumid asuvad Haapsalus. Rannarootsi Muuseumi prioriteediks kogumispõhimõtetes on Rootsi mõjud rannarahvale, rannarootslaste kultuur. SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid keskendub ravikuurordi ajaloole, muuseumi alla kuulub ka piiskopilinnus. Iloni Imedemaa muuseumil on väga kitsas temaatika – kõik mis on seotud Astrid Lindgreni raamatute ja Ilon Wiklandiga. SA Juuru ja Hageri Kihelkonna Muuseumid Juurus keskendub baltisaksa kultuurile ja oma ainulaadse asukoha tõttu ainsas säilinud talupojakõrtsis asuvale muuseumihoonele teatud ajaloolisele sündmusele. Viljandi Muuseumi kogumispõhimõtetes on tähtsal kohal etnograafia, kohalikud omavalitsused ja kohalik tööstus.

SA Pärnu Muuseum teeb koostööd kõigi maakonnamuuseumite ning teemamuuseumitega, eesmärk on vältida kattuvust kogumistöös ning jagada kompetentsi.

2.7. Kogumispiirkond

SA Pärnu Muuseumi kogumispiirkonnaks on Pärnu maakonna ajaloolised administratiivpiirkonnad. Muuseumikogude täiendamine toimub nii planeeritult, kui ka planeerimata. Planeeritud on näituste tarbeks kogumisaktsioonid, välitööd, perioodiline informatsioon päevasündmustest Pärnu maakonnas (fotod ja bukletid, maakonna ajaleht) ning planeerimata kogumine toimub valikute põhjal igapäevaselt inimeste poolt pakutavatest esemetest. Esemete ostud rahastab riik igal aastal eraldatava osturahaga. Vajadusel võib muuseum kaasata ostude jaoks lisavahendeid omavahendite arvelt ja muuseumivälistelt fondidelt.

2.8. Muuseumikogu hetkeseis ja täiendamisvajadus

1) Arheoloogiakogu

SA Pärnu Muuseumi arheoloogiakogus hoitakse ja säilitatakse Pärnu linnast ja maakonnast leitud või välja kaevatud arheoloogilist materjali. Üksikesemete arvestuses on tegemist muuseumi suurima koguga, kus leidude koguarv võib olla enam kui 100 000. Arheoloogiakogu hoidja põhiülesandeks on nende esemete kataloogiseerimine ning

inventeerimine. Kõiki eelpool mainitud esemeid säilitatakse kahes hoidlaruumis, kus esimeses asuvad kiviaegsed, teises kesk- ja uusaegsed leiud.

Üldjoontes jagunevad arheoloogiakogu leiud kolme gruppi – 1) baltisaksa uurijate kollektsioonid; 2) väljakaevamiste leiud; 3) juhuleiud.

Baltisaksa uurijate kollektsiooni moodustavad Friedrich Rambachi, Martin Bolzi, Eduard Glückeri ja Eduard Bliebernichi poolt 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses Pärnu jõest ning selle äärest kogutud kiviaegsed esemed. Leidude seas on kivist ja sarvest kirveid, noole- ja odaotsi, ahinguid, õngekonkse, keraamikakilde jne.

SA Pärnu Muuseumi arheoloogiakogust moodustavad kõige suurema osa väljakaevamiste leiud. Reeglina kesk-ja uusaegne materjal, mis on välja kaevatud keskaegse Pärnu linnamüüri piiratud alalt või selle lähiümbrusest. Leidude hulk on väga varieeruv ning on tihti sõltuv kaevatava ala asukohast ja suuruselt.

Juhuleidude näol on tegemist esemetega, mis on muuseumisse jõudnud läbi maastikuinspektsiooni või tänu annetajatele.

Arheoloogiakogu täiendamine sõltub linnas või maakonnas toimuvate väljakaevamiste hulgast ning mahust. Sellest tulenevalt ei ole võimalik seada piirmäärasid, millises mahus peab või tohib uusi esemeid vastu võtta. Iga kaevandi leiud moodustavad teadusliku uurimisobjekti (st terviku) ning seda tuleb arvestada ka esemete vastuvõtmisel.

2) Numismaatikakogu

SA Pärnu Muuseumi numismaatikakogu sisaldab umbes 10 000 vermingut, millest suurema osa moodustavad Pärnu maakonnast pärit aarde- ja peitleiud (st suurem osa esemetel on olemas nii leiukoht kui kontekst). Esindatud on nii Rooma rauaajast (17 Rooma sestertsi), viikingiajast (Bütsantsi ja Araabia mündid), kesk- ja uusajast ning hilisemast perioodist pärit mündid.

3) Fotokogu

SA Pärnu Muuseumi fotokogu hulgas on 19. saj. II poole, 20. saj. alguse ja 1920. - 1930. aastatest pärit jäädvustusi. Enamus fotodest pärineb siiski II maailmasõja järgsest ajast. Suure osa kogust moodustab Pärnu fotograaf Aksel Randmeri negatiivikogu. Fotokogu esemelist

materjali hoitakse ja säilitatakse spetsiaalses kindla temperatuuri ja õhuniiskusega hoidlaruumis.

Fotokogusse võetakse vastu kõik enne 1860. aastat tehtud fotod, kuna nii vanade säilinud pildistuste arv on väike ja seda on oluline säilitada (sõltumata sellest, kes on pildil või kus on pilt tehtud). Kaasaja fotode puhul eelistatakse professionaalse fotograafi poolt tehtud pildiseeriaid Pärnust, Pärnumaast, inimestest, olmest, sündmustest.

4) Arhiivkogu

Arhiivkogu objektidest moodustavad suure osa Pärnu Muinasuurimise Seltsi ajaloolised materjalid. Lisaks on palju erinevate organisatsioonide poolt välja antud dokumente nii asutustele kui ka eraisikutele. Oluline osa ja lai temaatika on arhiivkogus olevatel uurimistöodel ja käsikirjadel.

Arhiivkogu täiendatakse dokumentidega, mis kajastavad Pärnust või Pärnumaalt pärit isikute või asutuste/organisatsioonide elu ja tegevust.

5) Arhiivraamatukogu

Pärnu Muinasuurimise Seltsi asutatud muuseumisse loodi ka raamatukogu, kuhu 1901. aastal kuulus juba 1500 raamatut. Lisaks omaaegsele võõrkeelsele teaduskirjandusele pandi kogumisel rõhku ka Pärnus ilmunud eestikeelsetele raamatutele. Kogu sai tugevasti kahjustada II maailmasõjas, mil hävis suur osa raamatukogust, sõjajärgselt anti paljud vanemad trükised üle Eesti NSV Riiklikule Avalikule Raamatukogule (praegu Eesti Rahvusraamatukogu). Hoolimata kaotustest moodustab praegugi raamatukogu väärtuslikema osa vanaraamat.

Arhiivraamatukogu täiendatakse Pärnus ja Pärnumaal elanud-elavate autorite väiketrukistega, mis ei ole avalikus jaemüügis ning piirkondlike meediaväljaannetega.

6) Ajalookogu

Ajalookogusse koguti ajaloolisel Pärnumaal valmistatud või kasutusel olnud kultuuriväärtuslikke esemeid, mis ei kuulu ühegi teise alakogu kogumisvaldkonda. Ajalookogu näol on tegemist mitmekesise ja väärtusliku koguga, samas on see äärmiselt ebaühtlase koostisega. Sinna kuuluvad kõik olmega, tööstusega, linnaruumiga ja

personaalsete isikutega seotud esemed. Suure osa kogust moodustavad kunagise Muinasuurimise Seltsi poolt jäetud esemed, mis pärinevad 17.- 20. sajandist. Tegemist on haruldaste pitsatitega, tsunftiseppade ametikarikatega, kunstiteoste, portselani ja fajansi-koguga. Suure osa ajalookogust moodustavad tekstiilesemed: 20. sajandi alguse linnamoe rõivad, kodutekstiil, tikitud ja kootud esemed.

Väga suur osakaal on ajalookogus ka spordiga seotud esemetel: Pärnumaal elanud ja võistelnud sportlaste märgid, medalid, diplomid, vimplid ja suusad. 20. sajandi keskpaiga tööstustoodangu näidiseksemplarid, koolide ja administratiivasutuste logod, vapid, lipud.

Tuleviku perspektiivides jääks tugevalt domineerima kolm suunda, mis ühtlasi annavad ka muuseumi spetsialiseerumisele aluse: Pärnu kui suvituslinn; kohalike omavalitsustega seotud esemed; kohalik tööstus nii linnas kui maakonnas.

7) Etnograafiakogu

Etnograafiakogusse on kogutud maal elanud eestlaste igapäevaeluga seotud esemed Pärnu maakonnast. Kogu tekkis juba 20. sajandi esimesel poolel, kui üle Eesti sai hoo sisse vanavara kogumine. Kogusse kuuluvad kodu- ja rõivatekstiil, tööriistad, majapidamistarbed. 20. sajandi algul oli väga oluline teha vahet maa ja linna tarbekaupadel, sest linnas osteti neid suuremalt jaolt poest, maal aga tehti tööriistad ja kodutekstiil valdavalt oma pere tarbeks kodus. Kogusse on laekunud erinevate aastate jooksul väga palju rahvariiete komplektide osasid – seelikuid, tanusid, vöösid, sealhulgas haruldusi – näiteks Halliste pruudilinik. Väga palju on etnograafilisi ehteid, mis on omased ainult Pärnumaale. Suur on ka puidust esemete osakaal etnograafiakogus – selle moodustavad vanade traditsiooniliste töödega seotud tööriistad, majapidamistarbed nagu saed, hõövlid, kalastusvahendid, toolid, lauad, õllekapad, vokid, kangaspuud.

8) Kunstikogu

Kunstikogule panid aluse 1896. aastal asutatud baltisakslastest ajaloo huviliste linnakodanike ühendus Pärnu Muinasuurimise Selts. Suur osa maale ja graafikat on annetatud 19. sajandil Pärnus elanud rikaste linnakodanike poolt.

Pärnu Muuseumi kunstikogu sisaldab mitmeid haruldasi vanu maale ja graafilisi lehti. Eraldi väärivad väljatoomist erinevatel aegadel Pärnus või Pärnu kandis tegutsenud kunstnike teosed, eeskätt Eesti kunstiajaloo siiani pea tundmatuks jäänud, kuid omal ajal tuntud

baltisaksa naiskunstnike Erna Kreischmanni ja Elisbeth Rudolphi tööd. Uuemast ajast väärivad väljatoomist nt. Jaan Jenseni, Olev Soansi, Jakob Jõgi jpt. tööd, mis muuseumile on omandatud kas seetõttu, et tegemist on piirkonna kultuurilooga seotud meeste loominguga ja/või valitsuse ideoloogilise surve tõttu.

Kunstikogu tänapäeva täiendamise aluseks on Pärnus elanud ja elavate autorite tööde kogumine ning uue suunana kunstikogu täiendamisel lähtutakse veel põhimõttest, et kunstiteosed ei ole ainult maalid ja skulptuurid vaid ka kunstnike videolooming.

9) Kaardikogu –

Kaardikogus on haruldasi kaarte 17,18. sajandist, palju käsitsi joonistatud originaalteoseid mõisasüdametest ja talukohtadest. 19.sajandi linnakaardid linnalaienemise ja tänavate võrgustikega.

10) Botaanikakogu – suletud kogu, esemeid juurde ei võeta

11) Zooloogiakogu – suletud kogu, esemeid juurde ei võeta

12) Geoloogiakogu – suletud kogu, esemeid juurde ei võeta

2.9. Muuseumikogu täiendamise protseduurid

Muuseumikogu täiendamise eest vastutab üldjuhul koguhoidja või peavarahoidja, kes otsib muuseumi kogumispõhimõtetest lähtuvalt materjali, peab annetajaga läbirääkimisi, kogub dokumenteerimiseks vajaliku info, lepib kokku eseme üleandmistingimustes. Muuseumikogusse vastuvõtmist otsustab ja reguleerib vastav komisjon.

Abikogusse valitakse esemed, mis oma olemuselt ei sobi muuseumikogusse – koopiad, esemed, mida saab kasutada pedagoogilisel otstarbel, neil puudub rareiteetsus või ainulaadsus. Ettepanekuid abikogusse võtmisel võivad teha kõik muuseumitöötajad.

2.10. Muuseumikogu analüüs

2012. aastal viidi Pärnu Muuseumis läbi pilootprojekt: muuseumikogu kultuuriväärtuste hindamine. Pärnu Muuseumi kõik kogud hinnati vastava ala spetsialistide poolt ning lõpptulemiks oli aruanne ning soovitused. Aruande põhjal on koostatud tegevusplaan: Pärnu Muuseumi prioriteediks on kogude korrastamine, süstematiseerimine, kollektsioonide loomine, dubleerivate ja kadunud esemete väljaarvamine. Korrastatud kollektsioonide põhjal

tehakse täiendatud tegevusplaan uuteks kogumiskampaaniateks. Kogumiskampaaniad omakorda alluvad täpsustatud kogumispõhimõtete suundadele.

3. Muuseumikogu dokumenteerimine

Dokumenteerimise all mõeldakse kõiki meetmeid ja tegevusi, mis on suunatud museaaliga seotud teabe kogumisele, kasutamisele ja säilitamisele, arvestab riiklikke norme (muuseumiseadus 19.06.2013., 2. peatükk, § 6), on kooskõlas ICOMi-i eetikakoodeksiga.

3.1. Kõik museaalidega seotud tegevused SA Pärnu Muuseumis on arvutipõhised (esemed kantakse elektronkataloogi MuIS).

3.2. Vastuvõtudokumentatsiooni valmistab ette üldjuhul peavarahoidja või vastava kogu hoidja (eelregistreerimine, asja üleandmisakt). Asja üleandmisakt allkirjastatakse üldjuhul digitaalselt andmebaasis MuIS, kui see võimalus puudub, (tavaliselt vanemate inimeste puhul) siis allkirjastatakse dokument paber kandjal, skaneeritakse ja vastav konteiner lisatakse andmebaasi. Esemel esmasel dokumenteerimisel täidetakse vajalik üldine miinimumnõue.

3.3. Muuseumikogu täiendamise protokollid ja vastuvõtuaktid teeb peavarahoidja ning allkirjastab need digitaalselt. Vastuvõtuaktid allkirjastab ka muuseumi juhatuse liige. Vastuvõtuaktid allkirjastab üleandja ainult sel juhul, kui tegemist on autoriõiguste üleandmisega (asja üleandmisaktil on üleandja allkiri juba olemas). Iga museaal saab unikaalse tähise, mis sisaldab tähe ja numbrikombinatsiooni: Pärnu Muuseumi (PäMu) ja kogude tähist (näit. ajalookogu A) ning suurenevat numbrikombinatsiooni jada.

3.4. Muuseumist välja minevatele esemetele teeb väljaandeaktid peavarahoidja. Väljaandeaktid allkirjastatakse nii väljaandja kui ka vastuvõtja poolt infosüsteemisest digitaal kirjalikult, võimalik on kasutada ka paber kandjal dokumendi allkirjastamist. (sel juhul lisatakse MuIS-i vastavate allkirjadega dokumendi konteiner).

3.5. Muuseumisestele liikumistele (SA Pärnu Muuseumi oma maja näitustele, restaureerimis- konserveerimislaborisse minevatele esemetel teevad aktid vastavate kogude hoidjad ja allkirjastavad ühepoolset.

3.6. Näituste tarvis teeb taotlused museaalide üldjuhul peavarahoidja või näituse kuraator. Näituse passi koostab näituse kuraator. Esemete eksponeerimistingimused kehtestab vastav osapool. Dokumentatsioon vormistatakse andmebaasis MuIS.

3.7. Välja antavate esemete transpordi korraldab peavarahoidja või näituse kuraator. Lepitakse kokku teise osapoolega, kes kannab transpordi kulud.

3.8. Väljaarvamisakti eelnõu koostab peavarahoidja või vastava kogu hoidja.

3.9. SA Pärnu Muuseumi arheoloogialabori esemete tulmumise eest vastutab arheoloogiakogu hoidja (SA Pärnu Muuseumi arheoloogialabori põhimäärus 30.10.2013). Vastuvõtuakti koos eseme tulmenumbriga annab peavarahoidja (eseme minimaalse info, kirjelduse ja alanumbri annab arheoloogiakogu hoidja). Arheoloogiliste kaevamiste aruannete eest vastutab arheoloogiakoguhoidja.

3.10. Kõiki SA Pärnu Muuseumi kogudega seonduvaid dokumente säilitatakse muuseumi arhiivis, mille eest vastutab arhiivkoguhoidja. Dokumendid on katalogiseeritud ning leitavad nimekirja alusel. Dokumentide säilitusaeg on alaline.

4. Inventuur

Museaali kauemaks kui aastaks hoiule võetud asja allesoleku ja seisundi kontrollimiseks viivad riigimuuseum ja riigile kuuluvat muuseumikogu kasutatav muuseum läbi inventuure arvestusega, et kõik hoiule võetud asjad oleksid üle kontrollitud vähemalt üks kord iga viie aasta järel (Muuseumiseadus 03.07.2013.a. § 6 lõige 2 alusel). Abikogus kontrollitakse esemeid iga 7 aasta tagant.

4.1. Inventuuri käigus kontrollitakse üle kõik vastavas kogus olevad esemed ükshaaval, vaadatakse üle numbrid, kontrollitakse esemete numbrite vastavust nii tulmeraamatus kui ka fondi inventariraamatus (andmebaasis MuIS).

4.2. Inventuur teostatakse koguhoidja poolt vastavas ajavahemikus (inventuuril on kindla kuupäevaga algus ja lõpp), mis on paika pandud direktori käskkirjaga. Määratakse ka inventuuri komisjon, mis koosneb reeglina 3 muuseumitöötajast (komisjon kontrollib inventuuri õigsust).

4.2.1. Inventuuri käigus kontrollitakse üle kõik vastavas kogus olevad museaalid, märgitakse üles esemete seisukord ja asukoht. Inventuuri tulemusena pannakse kirja esemete asukohad, puuduvad esemed, märgitakse üles museaalide seisukord, väga halvas seisukorras olevad esemed ning esemed, mis vajavad restaureerimist.

4.2.2. Lõpptulemusena trükitakse välja inventuuri lehed, millel on inventeeritav kogu paber kandjal .XLS dokument tabeli vormis. Tabel peab sisaldama eseme tulmenumbrit, kogunumbrit, eseme nimetust, lühikirjeldust, asukohta, seisundit. Eraldi tabeli lisana on välja toodud puudu olevad museaalid.

4.2.3. Inventuurilehtedele lisandub inventuuriakt, mis on allkirjastatud koguhoidja, peavarahoidja ja komisjoni liikmete poolt. Inventuuri aktil on järjestuv number, kogu eest vastutav isik, komisjonis osalejad, inventuuri läbiviimise aeg ja inventeeritud kogus olevate esemete arv. Inventuuri lõpptulemuseks on juhatuse liikme käskkiri, kus on fikseeritud inventuuri tulemus.

4.2.4. Inventuuri lõppedes tehakse ettepanekuid museaalide väljaarvamise ja kollektsioonide täiendamise kohta.

4.3. Säilitusprotseduurid

Koguhoidjad lähtuvad oma kogude säilitamis- ja hoiutingimustes täitmisel „Muuseumi varahoidja meelepeast“, Tallinn 1994.

4.3.1. Hoidlatesse tohivad minna ainult vastava kogu hoidjad ning peavarahoidja. Teised isikud saavad hoidlasse minna ainult peavarahoidja loaga ja järelevalvel.

4.3.2. Muuseumikogu perioodiline seire toimub igapäevaselt vaatluse teel. Põhjalikum kontrollimine toimub inventuuri käigus. s.o iga 5 aasta tagant. Vastutab antud kogu hoidja.

4.3.3. Kliima seire toimub nädalas kaks korda- esmaspäeval ja neljapäeval (koguhoidja kannab andmed tabelisse ning edastab peavarahoidjale kuu lõpus). Temperatuuri või niiskustaseme kõikumisel antakse info edasi Riigi Kinnisvara AS.

4.4. Retrospektiivne dokumenteerimine

Pärnu Muuseumikogus on 60% rahuldavalt dokumenteeritud vanades fondipäevikutes. Fondipäevikutes on kirjas eseme saamislugu ja andmed. Umbes 30% esemetest puuduvad andmed saamise ja kogumisloo kohta. Esmased dokumenteerimised infosüsteemis MuIS vajavad ülekontrollimist ja korrastamist. Koguhoidjate ülesanne on korrastada ja täiendada oma kogu pidevalt andmebaasis MuIS.

4.5. Infosüsteemi kasutusõigused

Infosüsteemi kasutajaõiguste andmisel lähtutakse Kultuuriministeeriumi 08.07.2013 määrusest nr 32 „Muuseumide andmekogu asutamine ja põhimäärus“ § 6.

5. Muuseumikogu kasutamine

SA Pärnu Muuseumi kogude fondiruumid on üldjuhul külastajatele suletud. Hoidlate ukсед on lukustatud ning ligipääs on peavarahoidjal ja vastava kogu hoidjal.

5.1. Museaale tuuakse uurijatele välja eelregistreerimise alusel (e-kirja või telefoni teel kokkulepitud kuupäeval ja kellaajal), vastavas ruumis (uurijate saal). Museaalid toob hoidlast välja koguhoidja või peavarahoidja. Eriti rariteetsete esemete väljatoomine lepatakse kokku eelnevalt peavarahoidjaga. Museaale reeglina majast välja ei viida (selleks toiminguks on eraldi protseduur: vt. väljaandmisakt).

5.2. Museaalide puutumiseks kasutatakse puuvillaseid kindaid.

5.3. Koopiaid valmistatakse vastavalt Pärnu Muuseumi direktori käskkirjaga kehtestatud teenuste hinnakirjale (käskkiri nr 4/02.03.2015). Koopiaid ei ole lubatud teha vahapitseriga, nõõritud või pitseeritud materjalidest, köidetud ja üle 5cm seljapaksusega materjalidest, suureformaadilistest ja halvasti avanevatest köidetest, habrastest või rariteetsetest museaalidest.

5.4. Trükiste avaldamise korral tuleb viidata Pärnu Muuseumi kogudele täpsemalt kokku leppides vastava koguhoidjaga.

6. Digiteerimine

SA Pärnu Muuseum museaalide digiteerimine ja avalikustamine Muuseumide andmebaasis MuIS toimub vastavalt määrusele „Muuseumide andmekogu asutamine ja põhimäärus“ (RT. 08.07.2013). 2017.aastast loodud digihoidlat haldab Registrate ja Infosüsteemide Keskus. Digitaalkujutiste lisamine andmebaasi digihoidlasse toimub digitaliseerimise protsessi käigus jooksvalt.

7. Säilitamine

7.1. Esemete nõuetekohase säilimise eest vastutab vastava kogu hoidja. Väiksemate tööoperatsioonide eest vastutab SA Pärnu Muuseumi konservator. Suuremaid töid teostab Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut vastava nimekirja alusel, mis koostatakse peavarahoidja poolt.

7.2. SA Pärnu Muuseumi hoidlaruumid vastavad kaasaja nõuetele, neis on reguleeritav temperatuur ja niiskuste vastava kogu iseärasustele. Hoidlasse tulev õhk puhastatakse ja soojendatakse läbi filtrite.

	Temperatuur (°C)	Niiskuste (%)
Puidukogu	18,5 – 19	50 – 60
Tekstiilkogu	18,5 – 19	45 – 60
Metallikogu	18 – 19	40 – 45
Arhiivkogu	18 – 19	45 – 55
Fotokogu	15 – 17	40 – 50

Kunstikogu	18 – 19	45 – 60
-------------------	---------	---------

7.3. SA Pärnu Muuseumi esemekogud on paigutatud nii, et need on leitavad, nähtavad, asetatud riiulitele nii, et ese ei saaks kahjustatud, kaitstud UV kiirte eest (hoidlaruumidel puuduvad aknad). Riiulid on kaetud happevaba materjaliga. Erinevate kogude esemete hooldamise ja hoidmise suhtes on järgitud Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut nõuandeid.

8. Koidula Muuseum

8.1. Missioon

Pärnu Muuseumi filiaal – Koidula muuseum, mis asub 19. sajandi keskpaigast pärinevas koolimajas Pärnus Ülejõel (Jannseni tn. 37). Täendusrikas kahe suurvaimu – Johann Voldemar Jannseni (1819-1890) ja Lydia Koidula (1843-1886) kodu aastatel 1850-1863, kultuuriloolise tähtsusega maarahva kool ja nädalalehe "Perno Postimees ehk Näddalileht" toimetus, Eesti ärkamisaja elav tunnusmärk.

Muuseumimajas asub püsiekspositsioon 19. sajandi lõpuperioodist: koolituba, kooliõpetaja tuba, söögituba, elutuba ja magamistuba. Püsiekspositsioon käsitleb ka Eesti rahvusliku liikumise suurkuju, „postipapa“ Johann Voldemar Jannseni ja Lydia Koidula elu ning tegevust aastatel 1850-1886. Kooliõpetaja toas toimetas Jannsen kuus aastat (1857-1963) ajalehte ja pani aluse eesti ajakirjanduse järjepidevale arengule. Ajaleht väärtustas tugevalt eestlaste rahvustunnet ning väarikust ja selle kaudu organiseeriti rahvuslikku liikumist. Muuseumi peaülesanne on jäädvustada L. Koidula ja J. V. Jannseni mälestust ja tutvustada püsiekspositsiooni vahendusel maa elu ja tegevust eesti ärkamisaja kontekstis.

8.2. Muuseumi ajalugu

Juba 1924. aastal paigaldati kunagisele Pärnu Ülejõe koolimajale marmortahvel tekstiga: Siin elas J. W. Jannsen a. 1850-1863 ja siin kasvas tema tütar Lydia. Muuseum avati 21. juulil 1945. a., mil kirjandusteadlase Karl Mihkla poole aasta pikkuse pingsa töö tulemuseks oli valminud väljapanek, mis tutvustas ärkamisaja suurt luuletajat selle miljöö taustal, milles ta elas, töötas ja võitles. Alustati ka iluaia rajamist. Muuseum, esialgu vaid Jannsenite kodu

kahe toas, laienes 1951. aastal veel kahe ruumi võrra ja avas 1959. aastal uue ekspositsiooni. Juba 1966. aastal asendati see veel uuemaga. 1974. aastal sai muuseum oma valdusse kogu kunagise koolihoone. See tähendas täiesti uusi võimalusi, millest üks olulisemaid oli Jannseni koolitoa sisustamine. Neil aastatel koostatud püsinäitus elas üle ruumide mitmed suured ja väikesed remondid ning pidas kasinate täienduste ja parandustega vastu peaaegu 22 aastat. Seda aega vääristas „Vaimude tund Jannseni tänavas“ – enam kui 300 elamuslikku etendust Jannseni klassitoas, mis tõid Koidulaga tema Pärnu-kodus kohtuma tuhandeid inimesi.

Seoses järjekordsete remonditöödega alustati 1998. aasta viimasel veerandil lõpuks ka uue püsinäituse koostamist. Aasta pärast oli ekspositsioon põhiosas valmis. Muuseum avanes varasemast hoopis erineva nurga alt nii ülekantud tähenduses (uus sisuline ja kujunduslik kontseptsioon), kui ka täiesti otseses mõttes, sest sisenema hakati tänavapoolsest uksest, mis avaneb klassituppa. Sellisena on see uks maja omaaegse tähenduse märk. Kui siis veel ka aastaid muuseumi kantseleiks olnud J. V. Jannseni kirjutustuba ajaloolise kujunduse sai, oli saavutatud kujundlik tervik koolimaja idatiiva Jannseni-aegsest miljööst. Alates 2020. aastast on võimalus tutvuda uue püsiekspositsiooniga renoveeritud majas.

8.3. Uute museaalide kogumine

Koidula muuseumil on oma tähistustega arhiiv-, ajaloo- ja fotokogud, mis kuuluvad alakogudena Pärnu Muuseumi kogudesse.

Kuna muuseum on väga tugevalt seotud kindlate isikute, koha ja aja temaatikaga, siis tulevikuperspektiivis on raske pakkuda välja kindlat kogumispõhimõtteid. Puudub võimalus koguda muuseumi temaatikaga seonduvaid esemeid või mälestusi. Muuseum on keskendunud kirjanduslike muuseumitundide läbiviimisele ja muudele üritustele, mis on seotud Jannsenite perekonnaga ja XIX saj. vallakooli tegevusega.

8.4. Muuseumi koostöövõrgustik

Koidula Muuseum kuulub iseseisva üksusena Eesti Kirjanike Muuseumide Ühing koostöövõrgustikku. Koostöös Pärnu Koidula Gümnaasiumiga korraldatakse koolinoorte üleriigilist etlejate konkurssi “Koidulauliku valgel”.